

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้นักเรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงมุ่งที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์และสมดุลด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และสังคม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พึ่งตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 9) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายสำคัญที่ใช้เพื่อสร้างความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม ด้วยการปฏิรูปการศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านที่หนึ่ง ปฏิรูประบบการศึกษาให้สอดคล้องกันและกันทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านที่สอง ปฏิรูปการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตร นักเรียน เนื้อหาสาระ วิธีการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ด้านที่สาม ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน โดยเน้นการกระจายอำนาจ ด้านที่สี่ ปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยถือว่าเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง เน้นมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านที่ห้า ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาจัดการศึกษา จัดสรรทรัพยากรให้ผู้เรียนอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม มีระบบบริหารทรัพยากรที่มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพและตรวจสอบได้

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักที่จะต้องผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติอย่างเป็นรูปธรรม จึงมีมาตรการต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นมาตรฐานเพื่อพัฒนาศักยภาพของเยาวชนไทยให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์เป็นคนเก่ง คนดี และเป็นคนที่มีความสุขในการดำรงชีวิต ตลอดจนจัดการศึกษาเพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สนองความต้องการของชุมชน สังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

2

และประเทศชาติ (วาสนา ต๊ะกอบโค. 2548 : 1 – 2) ทั้งนี้ การจัดการศึกษาจะบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ได้ จะต้องมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ในทุกขั้นตอนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหลักสูตรและด้านการเรียนการสอน จะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องไปด้วยกันอย่างดียิ่ง จึงจะทำให้ผลผลิตคือผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย และงานที่ปฏิบัติอยู่ในสถานศึกษาเป็นงานที่มีเป้าหมายอยู่ที่การเรียนการสอน ซึ่งก็คือ งานนิเทศการสอน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 : 18)

การนิเทศการสอนเป็นกิจกรรมสำคัญในการส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิผล ทั้งนี้ วัตถุประสงค์เบื้องต้นของการนิเทศคือการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งการปรับปรุงและพัฒนาดังกล่าว ตั้งอยู่บนระบบการนิเทศที่ช่วยครูให้ประสบความสำเร็จในชั้นเรียน การนิเทศการเรียนการสอนควรให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่มีความสามารถและครูที่มีความสามารถน้อยกว่าเพื่อว่าจะได้พัฒนาการเรียนการสอน และปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติงานของเขา (ชาญชัย อาจินสมาจร. 2550 : 1) สอดคล้องกับ รุ่งรัชชดาพร เวหะชาติ (2550 : 143 – 144) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศในการช่วยเหลือปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หรือเป็นกระบวนการทำงานที่มุ่งสู่การปรับปรุง ประสิทธิภาพการสอนของครู ซึ่งยังผลสู่เป้าหมายสุดท้ายคือผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดหมายของการศึกษา การนิเทศเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะเป็นกระบวนการ เป็นปรัชญาที่แสวงหาความจริง ความรู้ และคุณค่าในสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา จำเป็นต้องใช้เทคนิค วิธีการ และมนุษยสัมพันธ์ที่เป็นศิลป์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่การนิเทศการสอนยังประสบปัญหา บางประการดังที่ชารี มณีศรี (2542 : 201 – 202) กล่าวไว้ว่า ปัญหาหลักของการนิเทศการสอน มี 2 ประเด็น คือ การนิเทศไม่ทั่วถึง และการนิเทศไม่มีคุณภาพ และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 224 – 225) ที่กล่าวถึงปัญหาของการนิเทศการสอนไว้ว่า สาเหตุเกิดจากศึกษานิเทศก์ มีจำนวนจำกัด ไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึง และเจาะลึกถึงการเรียนการสอนในห้องเรียน มีการขยายตัวในด้านจำนวนสถานศึกษาและขนาดของสถานศึกษา รวมทั้งรุ่งรัชชดาพร เวหะชาติ (2550 : 145) ที่กล่าวถึงปัญหาของการนิเทศการสอนเกิดจากการจัดศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอให้ครบตามสาขา ในวิชาชีพความชำนาญ ความรู้ สถานศึกษากระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ จึงทำให้ได้รับการนิเทศไม่ทั่วถึง จากสาเหตุดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

การนิเทศภายในเป็นกระบวนการในการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารและครูอาจารย์ร่วมมือกัน จัดขึ้นในโรงเรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงงานต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา³

การเรียนการสอนในทางที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (อัญชลี โพธิ์ทอง. 2549 : 122) การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการนิเทศโดยบุคลากรภายในโรงเรียนเอง ผู้นิเทศ อาจได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และหัวหน้าส่วนที่โรงเรียนคัดเลือกหรือแต่งตั้งขึ้น การนิเทศภายในที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น จะต้องกระทำอย่างมีขั้นตอนและเป็นกระบวนการ เมื่อมีการนิเทศแล้วจะต้องได้ผลตามจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการนิเทศ 4 ประการ คือ 1) พัฒนาคณะ ให้คำแนะนำช่วยเหลือ 2) พัฒนางาน เป็นวิธีการสร้างสรรค์การทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) ประสานสัมพันธ์ร่วมมือสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน และ 4) สร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้มีกำลังใจในการทำงาน การนิเทศภายในจะเป็นการช่วยกัน ดึงเอาความสามารถพิเศษของแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่นในหมู่คณะ ก่อให้เกิดพลังความคิด และพลังที่ผลักดันให้กิจการต่างๆ ก้าวไปข้างหน้าได้อย่างดี (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 121) อย่างไรก็ตามการนิเทศภายในยังคงประสบปัญหาบางประการเช่นเดียวกับการนิเทศการสอน เช่น การไม่เห็นความสำคัญในการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารและบุคลากร โรงเรียนมีการดำเนินงานยังไม่เป็นระบบและไม่มีการบวนการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่อง คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนไม่บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการและวิธีการของการนิเทศภายใน เป็นต้น ผลดังกล่าวทำให้การจัดการศึกษายังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องคุณภาพของผู้เรียนที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีคุณภาพ และการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน (สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม. 2552 : 91)

โรงเรียนเสนาบดีเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (โรงเรียนเสนาบดี. 2551 : 1 – 2) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น โดยจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของคนในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และแผนพัฒนาการศึกษาของเทศบาลเมืองเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรคือ เก่ง ดี มีสุข เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม ท้องถิ่น และประเทศชาติ แต่การจัดการศึกษาของโรงเรียนเสนาบดีที่ผ่านมาพบว่า ยังมีปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นคุณภาพโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องมีระบบปฏิบัติการนิเทศ กำกับ และติดตามผล อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ แต่เนื่องจากโรงเรียนเสนาบดีเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ มีครูผู้สอนที่มีอายุราชการน้อย และในกองการศึกษาเทศบาลเมืองเสนา ไม่ปรากฏว่ามีศึกษานิเทศก์ที่จะทำหน้าที่นิเทศ และดูแลการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแต่อย่างใด นั้นหมายความว่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา⁴

โรงเรียนเสนาบดีประสบปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายใน เพราะขาดแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในที่ดี และถูกต้อง ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องสร้างแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาขึ้น โดยอาศัยแนวคิดของการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาที่ว่า การนิเทศภายในแบบคู่สัญญาเป็นการนิเทศที่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้นิเทศตนเองภายใต้เงื่อนไขว่า ผู้ที่จะแก้ไขปัญหาได้ดีที่สุด คือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดปัญหานั้น ทั้งนี้ หลักการที่นำมาสู่การนิเทศแบบคู่สัญญาคือ ระบบ Buddy System ซึ่งเป็นวิธีการทางทหาร ที่ให้ทหาร 2 คน จับคู่กันเพื่อปฏิบัติภารกิจต่างๆ ร่วมกัน การนิเทศแบบคู่สัญญาเป็นกระบวนการทำงานแบบกลุ่มสัมพันธ์โดยให้อีกฝ่ายหนึ่งว่ากล่าวตักเตือนกันได้ (รุ่ง มาใจ, 2544 : 18) สอดคล้องกับศิริวรรณ ฉายะเกษริน (2551 : ออนไลน์) ที่กล่าวว่า การนิเทศการสอนแบบคู่สัญญาหรือการนิเทศแบบคู่สัญญาคือปฏิสัมพันธ์ทางการนิเทศระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานิเทศก์และครูในกระบวนการนิเทศการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคนิคการนิเทศการสอนเป็นปัจจัยหลักบนพื้นฐานของสัมพันธ์ภาพแห่งการร่วมคิด ร่วมทำ ฟังพา ช่วยเหลือ ยอมรับซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและจริงจังต่อกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้สอน และคู่สัญญา เพื่อร่วมกันพัฒนาทักษะวิชาชีพ อันจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในขณะที่บุรชัย ศิริมหาสาคร (2546 : 124–125) กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า การนิเทศการสอนแบบคู่สัญญาคือ สุดยอดของการนิเทศภายใน เป็นการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้นิเทศตนเองภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ผู้ที่จะแก้ปัญหาได้ดีที่สุดคือ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดปัญหามากที่สุด การที่จะเป็นเช่นนั้นได้ จะต้องเปลี่ยนทัศนคติของครูที่มีต่อการนิเทศ จากการตรวจตราจับผิด มาเป็นการให้ความช่วยเหลือ หรือร่วมมือกันเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในฐานะเพื่อนร่วมวิชาชีพ ทั้งนี้ การนิเทศการสอนแบบคู่สัญญาจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นตัวนำในการนิเทศ ตามลักษณะนิสัยการทำงานแบบไทยๆ คือ ชอบ เชื่อ ช่วย กล่าวคือ คนที่รักใคร่ชอบพอกัน หากให้คำแนะนำแล้วอีกฝ่ายหนึ่งจะรับฟังและพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติ เนื่องจากรู้ดีว่าเป็นการกระทำด้วยความปรารถนาดี จะเห็นได้ว่า การนิเทศภายในแบบคู่สัญญาน่าจะเป็นการนิเทศภายในอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการนิเทศภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด พิจารณาได้ว่า การนิเทศภายในแบบคู่สัญญาเป็นการนิเทศภายในรูปแบบหนึ่งที่ควรนำมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในโรงเรียนเสนาบดี เพื่อพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ผู้เรียน ซึ่งถือว่ามีความสำคัญที่สุด ให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงสร้างแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

5

และทดลองใช้ รวมทั้งประเมินแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารงานโรงเรียนด้านการนิเทศภายในของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อทดลองใช้แนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อประเมินแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผลการทดลองใช้แนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการศึกษาแบบมุ่งเน้นคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่กำหนดไว้ และจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการด้านการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพของโรงเรียนเสนาบดี

ขอบเขตการวิจัย

1. หน่วยในการวิเคราะห์
หน่วยในการวิเคราะห์คือ โรงเรียนเสนาบดี สังกัดเทศบาลเมืองเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ครูคู่สัญญา นักเรียน และคณะกรรมการนิเทศภายใน
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นประชากรที่ไม่สามารถนับจำนวนได้แน่นอนในลักษณะของประชากรที่มีจำนวนไม่จำกัด
ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้แนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 20 คน และ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา⁶

นักเรียน จำนวน 635 คน โรงเรียนเสนาบดี สังกัดเทศบาลเมืองเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปีการศึกษา 2553

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียน
เสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรคือ คณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนเสนาบดี
สังกัดเทศบาลเมืองเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2553 จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียน
เสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 17 คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัย
ความน่าจะเป็นจากประชากร

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้แนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียน
เสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 6 คน โดยจัด
ให้เป็นครูคู่สัญญา จำนวน 3 คู่ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 และ 3/2 จำนวน 32 คน
และ 31 คน ตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 63 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่ครูคู่สัญญาทั้ง 3 คู่ รับผิดชอบสอน
ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียน
เสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างคือ คณะกรรมการนิเทศภายใน จำนวน 10 คน
จากประชากร

3. ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาผลการทดลองใช้แนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาโรงเรียน
เสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

1. ความเหมาะสมของแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียน
เสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ผลการทดลองใช้แนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียน
เสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ผลการประเมินแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กรอบความคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาผลการทดลองใช้แนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบ
คู่สัญญาโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยอาศัยแนวคิด 2 ประการ ดังนี้

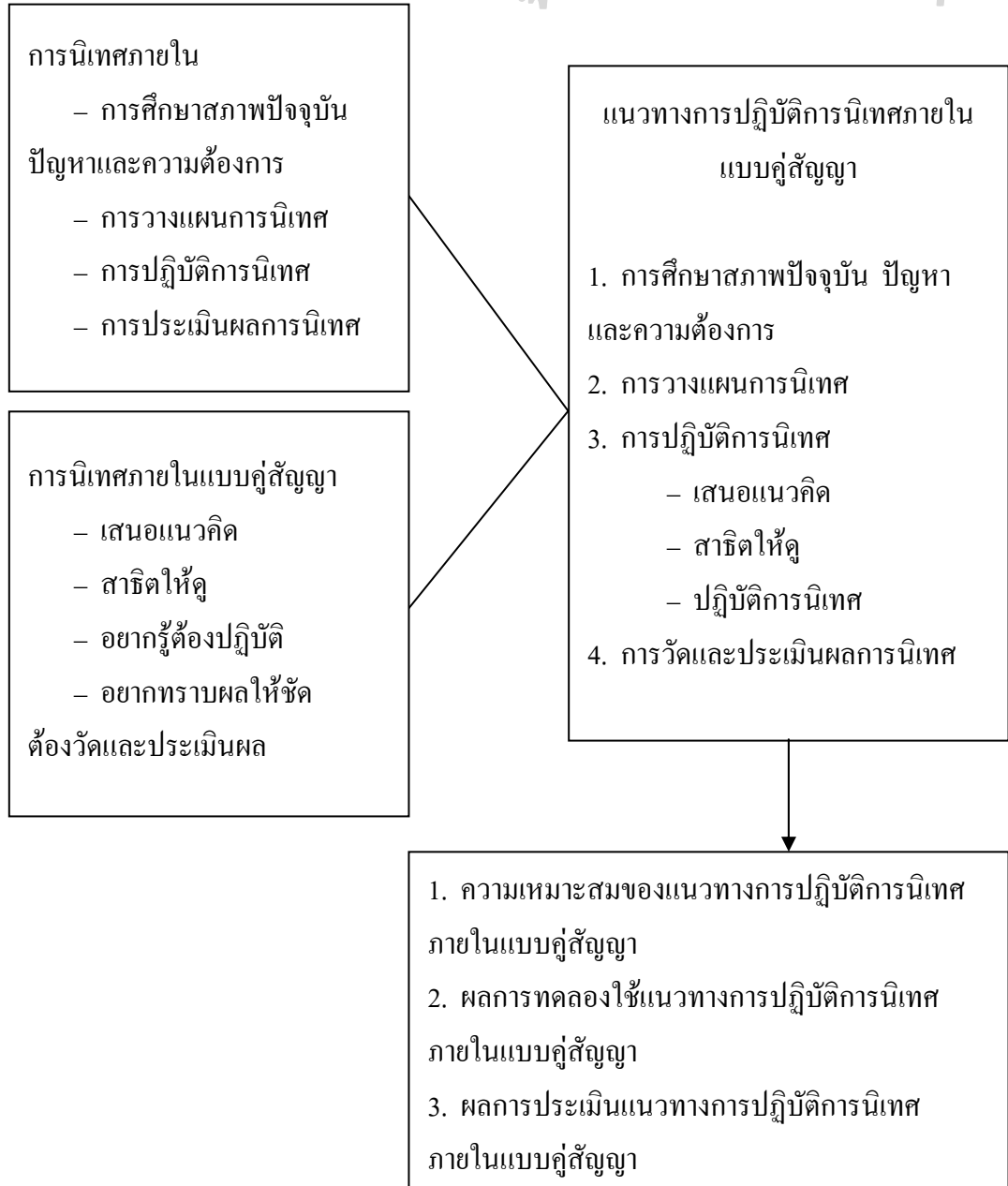
1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการสอนแบบคู่สัญญาของบรูซีย์ ศิริมหาสาคร
(2546 : 130 – 133) ที่กล่าวถึงกระบวนการนิเทศการสอนแบบคู่สัญญาไว้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1
เสนอแนวคิด ขั้นที่ 2 สาธิตให้ดู ขั้นที่ 3 อയാกรู้ต้องปฏิบัติ และขั้นที่ 4 อยากทราบผลให้ชัด
ต้องวัดและประเมินผล

2. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของสังัด อุทรานันท์ (2530 : 84
– 88), วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 137), สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542
: 58–59), ชารี มณีศรี (2542 : 202–203), นันทนา เต่าทอง(2542 : บทคัดย่อ), ไพโรจน์ กลิ่น
กุหลาบ (2542 : 200 – 202), สมานจิต พงษ์สนาม (2542 : 36), กรมวิชาการ (2543 : 42), สมเดช
พินิจสกุล (2544 : 7), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 232 – 235), สุวรรณา โชติสุกานต์ (2547 :
61 – 62), วัชรมา เล่าเรียนดี (2550 : 27), สวัสดิ์ เดชกัลยา, อรสา โกศลานันทกุลและจุไร
โชคประสิทธิ์ (2550 : 67), ฉวีวรรณ พันวัน (2552 : 15), สุภาวดี เหลี้ยวเจริญ (2552 : ออนไลน์)
และแฮร์ริส (Harris. 2002 : 14 – 15) ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์แล้วปรับแก้ให้เหมาะสมกับบริบท
ของโรงเรียนเสนาบดีเป็น 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
ขั้นที่ 2 วางแผนการนิเทศ ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศ และขั้นที่ 4 ประเมินแนวทางการนิเทศ

จากแนวคิดทั้ง 2 ประการ ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการ
การศึกษาผลการทดลองใช้แนวทางการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาโรงเรียนเสนาบดี สังกัดเทศบาล
เมืองเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยกำหนดขั้นตอนการนิเทศภายใน 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1
การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ ขั้นที่ 3
การปฏิบัติการนิเทศ ประกอบด้วย การเสนอแนวคิด การสาธิตให้ดู การปฏิบัติการนิเทศ
และขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผลการนิเทศ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายใน
แบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากนั้นจึงทดลองใช้แนวทาง
การปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาดังกล่าว
แล้วประเมินแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา เป็นขั้นตอนสุดท้าย สรุปได้ดังแสดงในภาพประกอบ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา⁹

นียมศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศภายใน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนได้ร่วมกันจัดขึ้นภายในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. แนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนในการปรับปรุงแก้ไข เสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 4 กระบวนการคือ ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ขั้นวางแผนการนิเทศ ขั้นปฏิบัติการนิเทศ และขั้นประเมินแนวทางการนิเทศ

3. การนิเทศภายในแบบคู่สัญญา หมายถึง การนิเทศโดยตรงที่เปิดโอกาสให้ครู 2 คน ได้ดึงเอาศักยภาพทางการสอนที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคนออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยเริ่มจากการจับคู่สัญญาในการสร้างมิตรสัมพันธ์อันดีต่อกัน แล้วใช้สัมพันธภาพอันดีนี้เป็นตัวนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนการสอน มีวิธีการคือ ครูและเพื่อนร่วมกันปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในขั้นตอนต่างๆ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเสนอแนวคิด ขั้นสาธิตให้ดู ขั้นปฏิบัติ และขั้นประเมินผล

4. แนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาที่ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ แล้วสังเคราะห์จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอนดังนี้

4.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ หมายถึง ผู้บริหาร ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และรายงานการประเมินตนเอง (SAR) สสำรวจปัญหาและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู วิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญตามความจำเป็นเร่งด่วน ประชุมครู ร่วมกันระดมความคิด วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอน และเสนอแนวทางแก้ปัญห โดยกำหนดการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหการเรียนการสอนของครู

4.2 การวางแผนการนิเทศ หมายถึง ผู้บริหารประชุมครูเพื่อเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาให้ครูเข้าใจหลักการ จุดประสงค์ กระบวนการ การวัดประเมินผล การนิเทศแบบคู่สัญญา วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน จับคู่สัญญาที่มีปัญหาการเรียนการสอนในสาระเดียวกัน หรือช่วงชั้นเดียวกัน คู่สัญญาเขียนแผนการสอนของตนเอง สร้างเครื่องมือการนิเทศภายใน กำหนดแผนการนิเทศภายใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

10

4.3 การปฏิบัติการนิเทศ หมายถึง ขั้นสาธิตให้ดู ครูคู่สัญญาสาธิตการสอนตามแผนการสอนของตนเองโดยผลัดเปลี่ยนเป็นผู้สอนและเป็นผู้นิเทศ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศทำการสังเกตการสอนและบันทึกจุดเด่น จุดด้อยของครูคู่สัญญาตามแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนคู่สัญญาด้วยกัน วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โดยนำจุดเด่นของแต่ละคนมาพัฒนาให้ดีขึ้นและช่วยกันแก้ไขจุดด้อย นำจุดเด่นของแต่ละคนมาบูรณาการสร้างนวัตกรรมใหม่ เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่

4.4 การวัดและประเมินผลการนิเทศ หมายถึง ครูคู่สัญญาแต่ละคนผลัดกันสังเกตการสอนของครูคู่สัญญา วัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน วัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของครู และแสดงความชื่นชมผลที่ได้รับจากการนิเทศร่วมกับคณะกรรมการนิเทศภายใน

5. ความเหมาะสมของแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา หมายถึง ระดับเชิงปริมาณจากการแสดงออกทางความคิดและความรู้สึก โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. ผลการทดลองใช้แนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา หมายถึง ระดับพฤติกรรมการสอนของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และความพึงพอใจของนักเรียน

7. พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การปฏิบัติตน การกระทำ ความประพฤติ กิริยาอาการ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ครูคู่สัญญาแสดงออกมา ประกอบด้วยการวางแผนการสอน การนำเข้าสู่บทเรียน วิธีการสอน พฤติกรรมการสอน บุคลิกภาพ และการวัดและประเมินผล ซึ่งวัดได้จากแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

8. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หมายถึง ระดับความรู้ ความเข้าใจ หรือทักษะของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูคู่สัญญาจัดทำไว้

9. ความพึงพอใจของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของครูคู่สัญญาแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

11

10. ผลการประเมินแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญา หมายถึง ผลระดับการประเมินแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาที่คำนึงถึงมาตรฐานการใช้ประโยชน์ มาตรฐานความเป็นไปได้ มาตรฐานความเหมาะสม และมาตรฐานความถูกต้อง

11. ครุคู่สัญญา หมายถึง ครูผู้สอนที่จับคู่กันเป็นผู้รับการนิเทศและให้การนิเทศซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของการร่วมคิด ร่วมทำ ฟังพา ช่วยเหลือ ยอมรับ ให้เกียรติ และจริงจังต่อกัน ทั้งนี้ครุคู่สัญญาจะรับผิดชอบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

12. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนาบดี สังกัดเทศบาลเมืองเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2553 ซึ่งเป็นนักเรียนที่ครุคู่สัญญารับผิดชอบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

13. คณะกรรมการนิเทศภายใน หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียน ครุคู่สัญญา และครูผู้สอนที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนเสนาบดี สังกัดเทศบาลเมืองเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบคู่สัญญาของโรงเรียนเสนาบดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. นำผลการวิจัยครั้งนี้มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพสูงขึ้นตามมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545